

סכסוך פוליטי קשה, ואם גם יש לפעמים הכרח להשתמש באמצעים שאינם כביכול פוליטיים בלבד, הרי ההכרעה בינינו ובין אנגליה תהיה פוליטית, וגורמי ההכרעה יהיו פוליטיים ביסודם. לא כן הדבר כאשר אנגליה תעזוב את הארץ. לא מתנגדים פוליטיים יעמדו מולנו, אלא תלמידיו ואולי מוריו של היטלר, היודעים דרך אחת, ודרך אחת בלבד, בפתרון הבעיה היהודית: השמדה טוטאלית. ולזאת עלינו להתכונן. זוהי משמעותו של החלל הצבאי שיתהווה לאחר עזיבת השלטון האנגלי. לא אכנס פה, אם כי זוהי ישיבה סגורה, בפרטים. אני מניח שתהיה ועדה מצומצמת שבה אוכל לדבר על פרטי התכונה. כאן אני חייב להסתפק רק בהארת הסכנה כהוויתה, בלי כל כחל ושרק, ובתביעה נמרצת להתכונן למניעתה בלי שהיות ובמלוא יכולתנו. בלי התכוננות זו — בלי גיוס התנועה והישוב למניעת הסכנה הטוטאלית הצפויה לנו — אין ערך לכל התכניות המדיניות, הדיונים המדיניים וההישגים המדיניים שלנו בועדות או"ם, בעצרת או"ם או בבירות המעצמות השונות. על הישוב יפול עכשיו משא כבד, ולבדו לא יוכל לשאתו. והתנועה הציונית תתחייב בנפשה — פשוטו כמשמעו — אם לא תחוש בכל יכולתה לעזרת הישוב בקיום הדבר שבו תלוי עכשיו הכל — קיום הבטחון.

מלחמה וחזון

בישיבת מרכז מפלגת פועלי ארץ-ישראל, תל-אביב, 6 בינואר 1948

— — — איני יודע אם יעלה בידי להסביר מדוע הרבה דברים חשובים ויקרים שהחברים מדברים עליהם וגם אני דיברתי עליהם לפני זמן מה — אינם נקלטים באוזני עכשיו ואיני יודע עוד משמעותם. שמעתי זו מדבר עכשיו על המדינה — והיה נדמה לי ששכחתי פירוש מלה זו. שמעתי אומר כי חכמת ישראל היא חכמת הגאולה — וגם מלים אלו אינן מובנות לי, כי

מרגיש אני שחכמת ישראל עכשיו היא חכמת-המלחמה, זו ולא אחרת. זו ורק זו בלבד. בלי חכמה זו גם המלה „מדינה“ וגם המלה „גאולה“ מתרוקנות מתכנן.

בחדשים הקרובים יחתך גורלנו ההיסטורי

הזכירו כאן את איינשטיין — ונזכרתי ביחסיות הזמן והמקום, אבל לא זו היחסיות הפיסית שבתורת איינשטיין, אלא היחסיות ההיסטורית בראיית הנולד. מבחינה מתימטית שמונה קילומטרים הם שמונה קילומטרים, ושמונה חדשים הם שמונה חדשים. לא כן מבחינה היסטורית: אינה דומה דרך של שמונה קילומטרים במישור סלול, שקל לעבור אותה בבטחון בזמן קצר, לדרך של שמונה קילומטרים שיש בה הרים ותהומות וחיות טורפות, ונחשים ועקרבים. את זאת לא תעבור בזמן קצר ואולי לא תעבור כלל, אם כי במרחק המתמטי פה ושם אין כל הבדל. הוא הדין בזמן. שמונת החדשים העומדים לפנינו אינם דומים לשמונה חדשים שהיו לנו בכל שנה, ואולי גם לשמונה שנים או לשמונים שנה, ואיני חושש להגיד — גם לשמונה מאות שנים שחלפו, או שיבואו בתקופה אחרת. כי יש הרגשה ברורה שבשבעת או שמונת החדשים העומדים לפנינו, ושכבר נכנסנו לתוכם — מקופלת כל ההיסטוריה היהודית, זו הנמשכת כבר למעלה משלושת-אלפים שנה, ובה תהיה תלויה ההיסטוריה היהודית שתבוא, אולי במשך מאות או גם אלפי שנים. ואין אני מסוגל ואין אני רוצה לראות עכשיו מעבר לשבעת-שמונת החדשים הבאים, כי הם בעיני קובעים הכל — כי בהם תוכרע המלחמה, ואין שום דבר קיים בשבילי עכשיו מחוץ למלחמה זו.

מבחן הרצון הקיבוצי של האומה

המלחמה שונה מכל תופעה אחרת בהיסטוריה — ולא חשוב אם זהו דבר טוב או רע. אינני חושב שזהו דבר טוב, אבל אין בוחרים במלחמה, אלא נאנסים על ידה. והיחוד שיש במלחמה הוא — שהיא משעבדת הכל, בהחלט הכל, לצרכיה. ומי שאינו יודע להשתעבד ולשעבד

הכל לצרכי המלחמה — כשאין מנוס ממנה — נגזר דינו: נגזר עליו כליון מחפיר. המלחמה זהו המבחן העליון לא רק של כוח, אלא גם של רצון החיים. אנחנו הועמדנו עכשיו, אחרי אלפיים שנה, בפני מבחן עליון זה, ולא קל להגיד איך נעמוד בו ובמה נצא ממנו. אין זה תלוי בכך, אם הליגה הערבית תשלח צבאות או לא תשלח, וכמה חיילים ערבים יגויסו נגדנו, ומי יעזור להם ומי לא יעזור להם. איני אומר שאין הבדל אם הליגה תשלח צבאות או לא תשלח, ואם עשרות-אלפים חיילים ערבים יתגייסו נגדנו או מאה-אלף חיילים, ואם יקבלו הרבה נשק או פחות נשק. כך או כך — רב ועצום ההבדל. ממדי ההתקפה עלינו יקבעו את הקרבנות שנקריב. אבל בסופו של דבר לא אלה יקבעו. יקבע מבחן הרצון. זהו המבחן העליון שאין אחריו כלום: מי שרצונו יגיע לשיאו — יעמוד במבחן ויצא לחיים, מי שרצונו יכשל — יפול בנופלים, וצפוי לכליון גמור, כליון מוסרי, ממלכתי ופיסי. ומשום כך יש לשעבד לצרכי המלחמה הכל — לא רק כוחות האדם הפיסיים וכוחות המשק אלא גם את כל הכוחות הנפשיים והמוסריים — של העם ושל כל איש בעם.

העם היהודי כקיבוץ לא נתנסה עדיין במבחן הרצון הקיבוצי, כי כמעט לא היה לנו, מאז אבדה קוממיותנו, רצון קולקטיבי. היו לנו שאיפות קיבור-ציות, געגועים קולקטיביים, אבל ספק אם היה לנו רצון קולקטיבי. רצון זה החל לבצבץ פה בארץ, מאז שבנו להיאחו בקרקע המולדת ובמפעל העצמאי, והשאלה היא אם הספיק כבר לבשול ולהתבגר.

אולי הועמדנו בפני מבחן עליון לפני שהוכנו לכך — ועלינו לעמוד בו, אחרת יהא זה המבחן האחרון שאין אחריו כלום אלא כליון. ומשום כך קשה לי עכשיו להבין כל לשון אחרת מלבד לשון המלחמה. אני שומע כל לשון אחרת כלשון זרה ששמעתי אי-פעם, ומאז שקעה, כאילו, לתהום הנשיה. ומוטב שכולנו נשכח עכשיו הרבה ממה שלמדנו בזמנים אחרים, רחוקים — אם כי המרחק אינו אלא חדשים מספר! — ונרכז תמצית חיינו, כל החושים ורמ"ה האברים, ברצון אחד ויחיד — ברצון לנצח. בלעדי זאת לא נעמוד במבחן האיום, ואם לא נעמוד במבחן, לשוא כל הדיבורים על גאולה ומדינה ותיקון עולם ועתיד וחירות וכל שאר הדברים

הטובים והיפים — כל אלה עכשיו אינן אלא מלים, מלים, מלים. הבחינה האמיתית, היחידה היא — נצחון במלחמה; זהו מבחן הרצון שלנו. אין הישוב מכיר עדיין דיו את טיב המבחן. אם כי המערכה היא בסלמה, בחיפה, שיך ג'ראח, כפר־סולד, גבולות, כפר־עציון, הרי בשביל רבים זהו — שם, אי־שם, ולא „פה“, בתוך כל אחד ואחד מאתנו. לא נעמוד במבחן כל זמן שכל אחד לא יבין שהחזית אינה „שם“ ואף איננה „פה“ — אלא בתוך תוכו של כל אחד מאתנו; שלא משק זה או נקודה זו עומדים בחזית, אלא כל איש ואשה, כל נער וזקן, כל ילד ותינוק, ואנו נתבעים למאמץ עליון הכולל כל אחד מאתנו, ומכל אחד נתבע המכסימום — ונדמה לי, שאנו רק בראשית המאמץ הזה, ואולי המאמץ עוד טרם התחיל.

והכל — למען המלחמה. אין עכשיו שום דבר חשוב יותר מצרכי המלחמה, ואין דבר שוה לתביעותיה. וכשם שאינני מבין עכשיו לשון המדינה, כך איני מבין עכשיו לשון העליה, לשון ההתישבות ולשון התרבות. יש אבן־בוחן אחת ויחידה: הדרושים דברים אלה למאמץ המלחמה או לא. אם דרושים — יעשו, אם לא דרושים — יחכו עד יעבור זעם. ואין יוצא מן הכלל. זוהי האימה הגדולה והאסון הכבד הצרורים בכל מלחמה. זהו מולך אכזר וקנאי שאינו יודע רחם ואינו יודע פשרה.

בשם חזון החיים

אולם ראיה אכזרית זו — וכל ראיה אחרת יש בה אונאה עצמית שסופה כשלון וכליון — מחייבת הבחנה אחת חיונית, ובהבחנה זו מתגלה ההבדל שבין תפיסת אנשי שלום כמונו, ובין תפיסת אנשי מלחמה כמופתי וכהיטלר ודומיהם. יש פילוסופיה היסטורית הרואה במלחמה יעוד האדם העליון, תפארת האדם, תפארת הכוח וזכותו, והיא דוגלת במלחמה מתוך בחירה חפשית וכמטרה עליונה. זוהי הפילוסופיה הנאצית בגילוייה השונים והמרורים בים בהיסטוריה האנושית, מימי קין ועד היטלר ותלמידיו וחסידיה באומות שונות.

פילוסופיה זו היא תועבת היהדות, כפי שאנו מבינים אותה וכפי שהבינו אותה, נדמה לי, נביאי ישראל וחכמיו; אנו נוקקים למלחמת בליט־ברירה —

באשר היא כפויה עלינו. אבל לאחר שנכפתה עלינו — שומה עלינו לעשותה מתוך מאמץ טוטאלי עליון, מתוך גיוס מלא של יכולתנו הפיסית והמוסרית, הכלכלית והטכנית, ללא כל שיוך, ומתוך אימוץ הרצון שעולה על זה של הנאצים ודומיהם. במלחמה זו, ובחדשים הקרובים, יוכרע המאבק ההיסטורי של האומה היהודית הנמשך כבר אלפי שנה — וכל הקורות אותנו בימי הרומאים, הביזנטים, הערבים, נוסעי הצלב, חמלניצקי והיטלר, לא היו אלא אפיוזות במאבק ארוך וממושך זה. ההכרעה הגדולה תבוא עכשיו, בחדשים הקרובים, והיא תיפול כפי שאנו רוצים, רק אם לא נדע כל "שם" — אם זה בכפר-עציון או בכפר אחר — אלא אם החזית תגיע אל הנפש של כל אחד מאתנו. והיא תגיע, אם נרצה ואם לא נרצה, בלי הסברות בכתב ובעל־פה — כי ההיסטוריה תדבר וקולה ישמע. וגם חרשים ישמעוה. ואם עוד לא השתעבדנו כולנו ובמלוא יכולתנו לצרכי המלחמה — עשה נעשה זאת במוקדם או במאוחר, אך בטרם נאחר המועד. כי לא יכזיבו חושיו של עם שנאבק אלפיים שנה על קיומו, כאשר לא נאבק שום עם אחר בעולם. ולא נירתע במבחן הגדול כאשר לא נרתעו באלפי מבחנים קטנים, ונדע לגייס כל קורטוב של מרץ חמרי ורוחני למערכה, לא פחות מאלה האדוקים במלחמה כמטרה עליונה של עמים עליונים, שלהם ניתן, כביכול, לשלוט בעולם בחסד עליון. אבל זה לא מספיק. מן ההכרח שאנחנו נירתם בעול המלחמה ונגלה רצון לנצח — יותר מאלה. ונעשה זאת — דוקא משום שהמלחמה אצלנו אינה מטרה לעצמה, ואנו רואים במלחמה פורענות איומה וארורה. אנו נזקקים למלחמה אך ורק מתוך אונס — והמלחמה והנצחון אינם אלא אמצעי למשהו אחר, — וה"משהו" האחר הוא שיעניק לנו יתרון שאין לאויבינו ואין לחסידי תורת האלמות: חזון-חיים, חזון של קוממיות, חירות, שוויון ושלוש — לעם היהודי ולכל עמי תבל.

זה היה חזון חיינו בימי שלום: למענו עבדנו ויצרנו, עמלנו ונאבקנו עשרות שנים; לו קיוו וציפו דורות, עליו התנבאו נביאינו בימי קדם וגדולי-הרוח בימינו, ובו נעמוד עכשיו בשער. חזון-חיים זה לא יגרע, אלא להיפך — יוסיף למאמץ המלחמה שלנו, יגביר-אונים ויעניק לנו יתרון, אולי מכריע, על פני אויבינו.

לא נעסוק, כל עוד יש מלחמה, בדברים שאינם מצרכי המלחמה — גם אם הם עיקרי חיינו בימי שלום. לא נהסס להרוס משקים ולבזבז אמצעים כבירים — אם צורך המלחמה יחייב זאת. אם אין אנו חסים על חיי אדם — מולך המלחמה טורף את היקר ביותר: את חיי האדם — ודאי שלא נחוס על כל דבר אחר. נתרכז עכשיו אך ורק במאמץ המלחמה — לא מפני שאנו מסתלקים מחזון-חיינו שבימי שלום, אלא להיפך, מפני שאנו נשארים נאמנים לו עד המוות ועד בכלל. ובשמו ולשמו — נעשה המלחמה. ובשתים אלה ניבחן: אם נדע, כל עוד כפויה עלינו המלחמה, להשתעבד לצרכיה בלא כל שיור ובלא כל תנאי וסייג, — ואם לא נשכח אף רגע החזון שעליו אנו נלחמים. חזון זה הוא עודף-הכוח ויתרון-הנשק העלול להכריע את הכף.

על מה אנו מגינים ?

בועד-הבטחון, 3 בפברואר 1948

— — — נאמר כאן שעלינו לשמור על הקיים, ואסור לבזבז כוחות על כיבוש המדבר שאינו בידינו. ועוד אומרים: הנגב לא יברח, והישוב הקיים עומד בסכנה, ועל כן — כל הכוחות להגנת הקיים. אני חולק על גישה זו ושולל בהחלט וללא כל סייג את רעיון השמירה על הקיים. אמנם, אנחנו מגינים, כאז כן עתה, על כל נקודה ישובית, אבל הפעם אין זאת מגמת התגוננותנו. אין זה ויכוח תיאורטי. בקביעת מגמת מלחמתנו תלוי, לדעתי, הכל: גם המאמץ שיעשה וגם התוצאות שיושגו. עלינו לראות בבהירות מלאה מהי מטרתו של האויב. הפעם אין זו התנקשות בישוב זה או אחר, במספר ישובים, או אפילו בישוב כולו. האויב מבקש הפעם לעקור את „הסכנה הציונית“ הצפויה לפלשתינה כחלק משטח-ערב, ומנקודת מבטו הוא רואה את הדבר נכוחה. ואף מלחמתנו אנו